



## **Høringsinnspill til neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning, 2021**

Norge Blindforbund takker for muligheten til å komme med et høringssvar. Under har vi tatt utgangspunkt i noen av spørsmålene som kunnskapsdepartementet har stilt i sitt høringssvar.

### **1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?**

Det har foregått en stor grad av digitalisering de seneste årene og denne utviklingen vil bare akselerere i årene fremover. Samtidig ser vi stadig eksempler på personer og grupper som ikke henger med i denne utviklingen og dermed blir stående utenfor samfunnsdeltakelse. I gruppen eldre er det mange som havner i denne situasjonen, og blant grupper som synshemmede fører manglende opplæring og feil utviklede digitale løsninger til utenforskap. Her er krav til universell utforming viktig. Det er viktig gjennom forskning og få et fullstendig bilde over situasjonen og søke løsninger som gjør at alle grupper kommer med. Fremover vil utvikling av velferdsteknologi være et eksempel på et område hvor det er viktig å sikre løsninger som alle kan bruke.

Fremover vil vi få en kraftig økning eldre som vil kreve mer av helsetjenestene og vil øke antallet funksjonshemmede i Norge kraftig. I snitt er hver nordmann funksjonshemmet i over 14 år av sitt liv, og det skjer i særlig grad med økende alder. Dermed vil det være behov for økt antall med helsekompetanse og vi ser et stort behov for å utdanne flere øyeleger og øyesykepleiere siden mange alvorlig øyesykdommer, som kan føre til sterkt synstap, uten behandling kommer med økende alder.



Det vil også være særdeles viktig å utvikle ny teknologi, nye tjenester og hjelpemidler som kan kompensere for fremtidens reduksjon i antall yrkesaktive og økte behov for hjelp blant befolkningen.

Med stadig mindre andel av befolkningen i yrkesaktiv alder og flere eldre og funksjonshemmede, blir det viktig å ha veldig strenge krav til samfunnsutforming som gjør at flest mulig blir selvhjulpne. I dag fører samfunnsskapt barrierer til at mange funksjonshemmede må ha mer assistanse enn nødvendig som følge av samfunnsutformingen.

I dag er over 100.000 nordmenn som ønsker arbeid utenfor arbeidslivet i gruppen funksjonshemmede.

Gjennom forskning og gode tiltak kan mange av disse komme inn i arbeidslivet og bli en sårt tiltrengt ressurs. Dessverre har antallet uføretrygdde de seneste årene bare økt, og særlig den kraftige økningen i gruppen under 30 år er urovekkende. Denne utviklingen må stoppes og snus. For å få et velfungerende samfunn i fremtiden er vi helt avhengige av å få flere i arbeid og færre på uføretrygd. Et eksempel er at personer som mister synet i yrkesaktiv alder ofte mister jobben. Dette siden det i dag ikke er et effektivt system for raskt å starte en rehabiliteringssystem og tilfeldig hvor godt rehabiliteringsforløp som tilbys og gjennomføres. Gjennom forskning og planlegging kan situasjonen kartlegges bedre og det kan pekes på grep som bør gjøres.

En undersøkelse gjort blant 100 synshemmede i alderen 23 - 36 år viser at 41% av kvinnene var uføretrygdde, og det året flest ble uføretrygdde var da de var 18 år, mens alle i undersøkelsen ønsket jobb.

Vi ser det som en stor mangel i forskning at det er helt tilfeldig i hvilken grad det er inkludert brukermedvirkning.

For å sikre gode prosjekter er det nødvendig å stille sterkere krav om brukermedvirkning, samt at de som deltar må få godtgjøring for den tiden og innsatsen de yter.

## **2. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?**

Det må legges planer som sikrer utdanning av tilstrekkelig antall øyeleger og annet helsepersonell.

Det må legges planer for å få færre på uføretrygd og flere i arbeid.

Det må stilles ufravikelige krav som sikrer universelt utformede løsninger på alle områder.

Det må gis digital opplæring av grupper som i dag står utenfor det digitale samfunnet.

## **3. Er det områder som kan prioriteres ned eller mulige effektiviseringstiltak som kan iverksettes for å sikre handlingsrom til prioriterte opptrappingsplaner?**

Ved å sikre et universelt utformet samfunn vil det spares store kostnader. Samfunnsgevinsten vil være enorm ved å få mange fra uføretrygd til arbeid.

## **4. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?**

Det er i veldig liten grad fokus på gruppen funksjonshemmede sine utfordringer og behov i ulike utdanninger. Dette hindrer god oppfølging.

Grunnen til samfunnsutforming som utestenger mener vi henger sammen med for liten kunnskap om hvordan riktig utforming skal skje.

At stadig flere settes utenfor arbeidslivet og havner på uføretrygd bunner delvis i manglende kunnskap om hva ulike grupper kan gjøre. Blindforbundet har som eksempel gjort undersøkelser blant arbeidsgivere som viser at de tror at som sterkt synshemmet kan du ikke utføre selv de enkleste digitale oppgaver.

Oslo, 13.09.2021